

Щастливият Алеко

- Хайде всеки да разкаже по нещо за Щастливеца!
- Аз, аз! Нека да започна пръв! Роден е в Свищов...син е на Иваница

Хаджиконстантинов... търговеца! А по майчина линия произхожда от видинския Шишманов род! Представяте ли си?

- Че какво от това? Да няма синя кръв, я!
- Има, има! Има нещо още по-ценно – аристократизъм на духа!
- Аз пък знам как умря! 1897 г. – куршум... БУМ!
- Аз ще разкажа! Той ми е роднина!

И така аз взех думата за своя идол, хванах го с две ръце и го изтръгнах от плътната забрава. Изтръгнах го от славата, разкъсах изписаната хартия, покрила тялото му.

Повелителят на смеха и иронията.

- Биографията е добре позната. Аз ще опиша човека. Пътуващият човек, променящият се човек, човекът на Новото време. Човек на красотата - обичащ изкуството, подпомагащ развитието му. Стимулиращ хората да мислят, да се движат, да творят, да отстояват. Той умее да обича живота, да се смее в лицето на немотията. Бил е крайно неудобен. Адвокат с морал. Възмутен от службогонството, двуличието, грандоманията, той се заема с тежката задача да изобличава, да рисува картини на нравите, да изкарва истината наяве. Негова главна цел е да превъзпита обществото – да изобличи недостатъците му и да го накара да смене очи от чуждите нации, да се погледне в огледалото и да се опита да изчисти облика си от мръсотията.

Защо сте между нас, вий пакостна отрода?/ Защо ни тъпчете, безбожни, областята?/ Защо зацапвате очите на народа?/ Защо го гнусно срамите вий, пред света?...

Из стихотворението „Защо” на А. Константинов от 1881г.

Разочарованието му бива изразено чрез гняв или сатира. Въпреки това, остава една позитивна, вярваща, усмихната личност, умееща да черпи от енергията на живота, но и отдаваща дължимото.

Енергия, която мигом му бива отнета. Тук започва моят гняв. Убийството на Алеко – престъпление към олицетворението на добродетелта.

На 11 май, в 6 часа сутринта, Михаил Такев и Алеко тръгват към Пазадрижик. На пътя ги чака засадата на Петър Минков (кмет на с. Радилово, имащ спор с приятеля на Щастливеца за земи), наел двама свои подчинени срещу 30 наполеона. Михаил Такев е заспал на рамото на Алеко, а куршумът на пийналите убийци рикошира от гюрука на файтона и се забива смъртоносно по погрешка в тялото на Щастливеца. Хуморът на тази светла личност до голяма степен съвпада с абсурда на неговото убийство.

„Един само куршум стигаше, за да замлъкне човекът, тъй весел и жизнерадостен, чийто смях стана за нас, за нашия живот, за грядущите поколения, едно отражение на най-любимата истина.”

Още един цитат от статията, посветена на 10-годишнината от смъртта на писателя във вестник „Свободен глас” от 1907 г., ме покърти: „Нищо в последния период на нашето дълбоко самосъзнание, не може да прилича на онзи единствен момент, който биде създаден от писателската деятелност на безсмъртния автор на „Бай Ганьо Балкански”. Ценен беше този момент, защото беше озарен от лъчите на най-смелата истина. Блясъкът, който излизаше от него, като че раздвижи още повече силуетите на нощта. Те и без това не бяха мирни в своите гнезда.”

Реакциите на обществото варират. Най-нелогичните винаги са били присъщи на народа ни. През 1897 г. студентите, учащи във Висшето училище в София, са пропуснали занятия в продължение на три дни в знак на траур. В отговор, Академичният съвет затваря висшето заведение до второ нареждане. След отварянето, биват изключени между 10 и 15 студенти, които били главни организатори на траура и които до последно отстоявали позициите си пред съвета, без да се страхуват от заплахи, готови да заплатят цената на своя жест към онзи, когото цял народ оплаква. Статията във вестник „Свободен гражданин“ от 1897г. изразява недоволството от трагикомедията на великата ни „народопсихология“.

Всяка проява на лична позиция носи своите последствия.

Последните думи на Щастливеца били: „Убиха ме.“ Малко след погребението му излиза и последният му фейлетон – „Разни хора, разни идеали.“ Това заглавие отеква като последен коментар на автора за деградацията на обществото. Един живот, белязан с нелепост и смях.

...Загина той уви, тогава,/ кога таланта му узрял!/ ръка злодейска крадешката,/ откъснала разкошния цвят...

Откъс от стихотворение на Д. Филов, Варна, 15 май, 1897г.

Сърцето на най-човешкия човек в моите представи и до днес се пази в музея в Свищов.

Сега си отдъхвам, защото изрекох онова, което тревожеше ума ми.

- Дете, ти изнесе цял реферат!

- От роднините си ли знаеш всичко това?

- Не, от архивите. Не вярвам на думи, вярвам на очите си. И познайте къде четох – в интернет! Да, пак този интернет. За първи път от много време се оказа наистина полезен. Съществува виртуална книжарница, пълна с подобни ценности – Европеана! Не знаете ли? Ще ви разкажа и за нея!

Еuropeана ми предостави най-важните сведения за въздействието на тази личност върху обществото. Хората са го ценили, обичали са го така, както го обикнах аз днес.

За мен идеята за тази виртуална съкровищница е спасение срещу забравата и потъпкването на миналото. Архивите отразяват духа на времето, без цензура, без манипулация. Ровенето из тях е едно приключение, докосване до човешчина, до слова, съхранили истината.

Най-големият плюс на идеята Europeана е, че съкровищата са достъпни за всеки. Защото това е смисълът на културата – да докосне всекиго, да плъзне между хората и да се разраства, да се състезава с проказата, наречена „простотия“ и да бъде попита от любопитните умове, способни да ценят.

- Браво! Ремонтират пътя към просветата, а? Крайно време беше! Дете, разтрепери се.

- Съжалявам, вълнувам се, а и съм жена, знаете как е. Скоро ще тръгвам, но бих искала да се обърна към вас за последно, любими мои слушатели. Аз съм никоя – просто една ученичка във варненско училище, избрала да чете. Но въпреки това аз, като един човек, който често се гневи и често очаква повече, бих искала да помоля. Моля хората да намерят утехата и спасението от жестокостта на бита в културата. Моля ги да не захвърлят онова, което попадне в ръцете им и да четат. Моля да търсят, да се ровят, да не мирясват, докато не открият своята истина. Моля ги да не бъдат спокойни! Нито за миг! Защото успокоят ли се веднъж, ще бъдат потопени във всеобщото безхаберие.

Юлия Свиленова Видева, НГХНИ, XII а клас, Общински детски комплекс - Варна, школа "Европейски мост", ръководител Долорес Коева